

УДК 657.221

Матросова В.О.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економічного обліку та аналізу,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Котова В.В.

магістрант кафедри економічного обліку та аналізу,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА СКЛАДАХ ПІДПРИЄМСТВА

PROPOSALS TO IMPROVE THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF INVENTORY AT THE PREMISES

АНОТАЦІЯ

Розглянуто питання організації відображення в обліку та звітності виробничих запасів на складах підприємств. Запропоновано рекомендації щодо організації системи управління за зберіганням запасів в складських приміщеннях підприємств.

Ключові слова: організація обліку, виробничі запаси, складські приміщення, аналітичний облік, форми звітності, система управління.

АННОТАЦИЯ

Рассмотрены вопросы организации отражения в учете и отчетности производственных запасов на складах предприятий. Предложены рекомендации по организации системы управления за хранением запасов в складских помещениях предприятий.

Ключевые слова: организация учета, производственные запасы, складские помещения, аналитический учет, формы отчетности, система управления.

Annotation

The question of accounting for inventory and reporting to the enterprise. The recommendations for the organization management system for storing inventory in warehouses.

Key words: organization of accounting, inventory, warehouse, analytical accounting, reporting forms, management system.

Постановка проблеми. Ефективність управління виробничими запасами має велике значення, особливо на підприємствах, де зосереджуються великі потоки матеріальних цінностей. Перехід до ринкових відносин вимагає розробки і впровадження нововведень щодо організації обліку виробничих запасів на складах підприємств. Це зумовлює необхідність втілення пропозицій щодо покращення організації обліку виробничих запасів на складах підприємств з метою досягнення найефективніших результатів.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання організації обліку, останнім часом привертає до себе все більше уваги в працях вітчизняних вчених – таких, як Ф. Бутинця, В. Сопко, М. Пушкар, Н. Ткаченко, Є. Мниха, В. Рудницького, М. Білик, Р. Хом'як, І. Карабаза та інших, а також зарубіжних – А. Бакаева, Л. Ронштейна, В. Керімова, В. Чернова, Л. Котенко, Н. Чебанова, В. Сотнікова та інші.

Проте до нині ряд принципових питань, зокрема організації обліку виробничих запасів на складах залишаються дискусійними і потребують удосконалення на місцях в залежності від галузі виробництва та видів діяльності підприємства.

Постановка завдання. Завданнями для досягнення поставленої мети є визначення напрямків управління виробничими запасами підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для правильної організації обліку запасів на підприємстві, перш за все, необхідно дати відповідь на ряд запитань: звідки, коли, скільки і на яку суму надійшли запаси, як виконуються програми постачання; кому, коли і скільки відпущено запасів; як виконується програма виробничого споживання; який залишок по

окремих видах запасів і як дотримуються встановлені ліміти тощо.

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів є [1, с. 127]:

- раціональна організація складського господарства;
- розробка номенклатури запасів;
- наявність інструкції з обліку виробничих запасів;
- правильне групування (класифікація) запасів;
- розробка норм витрачання запасів.

Для організації безперебійного постачання, розміщення, зберігання і видачі матеріальних запасів у виробництво велику роль грає правильно організоване складське господарство, тому що в діяльності підприємства не завжди можна добитися повного узгодження темпів постачання матеріальних ресурсів, темпів виробництва і збуту готової продукції. Основні функції складського господарства – це акумуляція матеріальних ресурсів в об'ємах і номенклатурі, достатніх для безперервності процесу виробництва; належне зберігання і облік матеріалів; планомірне і безперебійне постачання до цехів і ділянок виробничими запасами; підготовка матеріалів до їх безпосереднього споживання, здійснення комплексу операцій, пов'язаних з виконанням контролю, сортування виробничих запасів. Існує декілька методів обліку виробничих запасів на складах підприємства, які приведені в таблиці 1.

Аналітичний облік матеріальних запасів ведеться на складах за допомогою карток складського обліку, що розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури-цінника [2, с. 7]. Аналітичні рахунки групують за групами матеріалів, місцями зберігання, матеріально відповідальними особами, за синтетичними рахунками бухгалтерського обліку і субрахунками [3, с. 545]. Дані за аналітичними рахунками узагальнюються в оборотно-сальдових відомостях. Використовують рахунки аналітичного обліку для контролю за зберіганням і рухом виробничих запасів, їх оцінки, порівняння з даними складського обліку, а також для підведення підсумків інвентаризації [4, с. 5].

Облік значно спрощується при використанні в складському обліку комп'ютерної техніки. В цьому випадку всі прибутково-видаткові документи обробляються щоденно або в міру їх надходження зі складів. Для забезпечення інформації для потреб управління на виробництві важливе значення має розробка методики обліку наявності і руху виробничих запасів, яка б відповідала потребам підприємства і Положенням (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Раніше діючі методики обліку виробничих запасів, які були вироблені наукою і практикою, на протязі останніх років в деякій мірі втратили актуальність і в основному були орієнтовані на систему ручної праці в умовах так званих твердих (планових) регульованих

державою цін [5, с. 67]. Все це вимагає удосконалення і нових підходів щодо організації і методики аналітичного обліку наявності і руху виробничих запасів, що є однією із самих важливих і найбільш трудомістких ділянок бухгалтерського обліку.

Таблиця 1
Методи обліку виробничих запасів на складах підприємства

Варіант обліку	Зміст варіанту
Сортовий	На кожен вид запасів на підставі первинних документів відкривається картка аналітичного обліку, де їх обліковують в натуральному і грошовому вираженні. Оборотні відомості аналітичного обліку складаються по закінченні звітного періоду. З даними карток складського обліку порівнюються залишки та обороти по них.
Партійний	Первинні документи групуються за номенклатурними номерами, і в кінці звітного періоду кінцеві дані по кожному з номерів заносяться до оборотних відомостей. Оборотні відомості складаються в натуральному і грошовому вираженні по кожному складу і для кожного рахунку
Сальдовий (оперативно-бухгалтерський)	Сальдовий метод обліку базується на використанні реєстрів аналітичного обліку карток складського обліку. Щоденно (щотижня, раз на 10 днів) працівником бухгалтерії перевіряється правильність записів надходження і витрачання матеріалів на складі і підтверджується залишок по картці складського обліку особистим підписом бухгалтера, а кожного першого числа місяця залишок по кожному номенклатурному номеру переноситься до відомості обліку залишків виробничих запасів на складі (без виділення оборотів витрат і надходження запасів). На підставі даних відомості виводяться підсумки по складу.

Джерело: розроблено автором за даними [1, с. 131].

Важливість і трудомісткість ведення кількісного аналітичного обліку виробничих запасів, значні їх якісні показники зумовили необхідність пошуку більш раціональних методів обліку матеріальних запасів з метою усунення дублювання одних і тих самих операцій.

Різновидом оперативно-бухгалтерського обліку є так званий оперативно-груповий аналітичний метод обліку виробничих запасів, де їх облік ведеться в розрізі їх видів, груп і підгруп. Рекомендовано, що для обліку за групами матеріалів доцільно, щоб в групу входило не більше 100 їх найменувань тому, що це полегшує і прискорює процес виявлення можливих помилок [6, с. 277].

Для підвищення ефективності оперативно-бухгалтерського методу обліку виробничих запасів доцільно здійснити деталізацію їх груп на кілька підгруп з тим розрахунком, щоб в підгрупі кількість найменувань виробничих запасів не перевищувало ста найменувань, що дозволить контролювати обсяги виробничих запасів для обліку їх руху та перевірки. Це можна досягти шляхом щомісячного складання товарно-транспортних накладних, лімітно-забірних карток, накладної на відпуск матеріалів на сторону та відомостей з надходження і вибуття виробничих запасів по кожній підгрупі виробничих запасів, що підвищує оперативність виявлення можливих помилок у складському і бухгалтерському обліку. До того ж слід

зазначити, що при автоматизованому обліку програма дозволяє без зайвих зусиль формувати дані відомості в аналітичному розрізі як за групами і підгрупами матеріалів, так і за окремими їх видами і сортами за будь-який період.

Складське господарство більшості підприємств досить складне і складається з мережі складів із спеціальними пристроями і устаткуванням для переміщення, зберігання виробничих запасів (стелажі, підійомно-транспортне, вагове, вимірвальне тощо). На багатьох підприємствах постійно ведуться роботи по вдосконаленню складського господарства із застосуванням різних засобів механізації і автоматизації складських операцій, як правило, з використанням обчислювальної техніки, впроваджуються автоматизовані системи управління технологічними процесами складування. Підприємства потребують досконалу систему управління виробничими запасами, коли різко зростає складність управління, істотно ускладнюються і підвищуються вимоги до оперативності рішення традиційних завдань планування і обліку в управлінні виробничих запасів, виникає необхідність в принципових змінах методів їх здійснення [7, с. 345].

Облік усіх перелічених вище чинників в матеріально-технічному забезпеченні підприємств, а також необхідність рішення сучасних завдань зажадали і структурних перетворень, що виражаються в об'єднанні функцій управління матеріально-технічного забезпечення, складського господарства, маркетингу і збуту під єдиним керівництвом. Діючи спільно у рамках системи управління виробничими запасами підприємства, система управління складським господарством призначена для стовідсоткового задоволення попиту підрозділів підприємства в багатоніменклатурних виробничих запасів, що зберігаються, для безперебійного ходу виробництва при високій ритмічності роботи і мінімальних сукупних витратах у будь-який момент часу.

Об'єктом управління системи є виробничий процес на складах підприємства: прийом і відпустка матеріалів, що зберігаються, розміщення усередині складу і пошук необхідних матеріалів, внутрішньоскладські переміщення тощо.

Основними функціями системи управління складським господарством є: прогнозування, планування, облік, контроль, регулювання в реальному режимі часу деталізованими керуваними позиціями, причому міра деталізації має бути не менше міри деталізації номенклатури виробничих запасів, що зберігається. Ці функції дуже тісно пов'язані один з одним і з іншими системами управління на підприємстві [8, с. 198].

Висновки з проведеного дослідження. Необхідною умовою підтримання виробничого процесу на підприємстві є наявність складського господарства з достатньою кількістю виробничих запасів. Щоб здійснювати процес виробництва, підприємство повинно мати на складі необхідні запаси сировини, матеріалів, палива, будматеріалів, запасних частин, інших виробничих запасів.

Отже, виробничі запаси є вагомою частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності; при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан. Це в свою чергу вимагає повної, достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів, яку може надати правильно організована система управління складським господарством, що генерує та інтерпретує всю базу інформаційного потоку, надану різними ринковими системами для ефективного управління виробничими запасами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / За редакцією проф. Ф. Ф. Бутинця. – 5-те вид. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 726 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV (із змінами і доповненнями).
3. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі : практичний посібник / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К. : Лібра, 2001. – 840 с.
4. Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246 «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси».
5. Кляцький М. Регістри бухгалтерського обліку для підприємств малого бізнесу / М. Кляцький, О. Малишків // Дебет-Кредит [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dtk.com.ua/documents/dovidnyk/rbo/3.html>.
6. Ткаченко Н. М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку / Н. М. Ткаченко. – К. : «А.С.К.», 2001. – 348 с.
7. Грабова Н. Н. Бухгалтерський учет в производственных и торговых предприятиях, 2000 / Н. Н. Грабова, В. Н. Добровский (Под ред. Н. В. Кужельного). – К. : А.С.К., 2001. – 624 с.
8. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.

УДК 330.338: 65.016

Сарапіна О.А.

доктор економічних наук, професор,
Херсонський національний технічний університетСИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА:
МЕТОДИКА ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯSYSTEMATIC ANALYSIS OF THE FINANCIAL CONDITION OF THE COMPANY:
METHODS AND AREAS OF IMPROVEMENT

АНОТАЦІЯ

У статті розкривається сутність та значення фінансового стану підприємства, досліджуються методи та прийоми аналізу фінансового стану підприємства, пропонуються заходи щодо поліпшення ефективності оцінки фінансового стану підприємств.

Ключові слова: фінансовий стан, платоспроможність, методи аналізу, ефективність функціонування, фінансові ресурси.

АННОТАЦИЯ

В статье раскрываются суть и значение финансового состояния предприятия, исследуются методы и приемы анализа финансового состояния предприятия, предлагаются мероприятия по повышению эффективности оценки финансового положения предприятия.

Ключевые слова: финансовое состояние, платежеспособность, методы анализа, эффективность функционирования, финансовые ресурсы.

ANNOTATION

This article deals with the nature and importance of the financial condition of the company, study methods and techniques of financial analysis of enterprises offering measures to improve the evaluation of the financial situation of the company.

Key words: financial position, solvency, analysis methods, the efficiency of the financial resources.

Постановка проблеми. Господарська діяльність підприємств відбувається завдяки організованому, якісному, своєчасному та ефективному управлінню, що являє собою сукупність взаємопов'язаних послідовно здійснюваних функцій. В умовах ринкової економіки обґрунтованість і дієвість оперативних управлінських рішень значною мірою залежить від якості фінансово-аналітичних розрахунків. Оцінка результатів діяльності підприємств є одним з основних елементів у системі управління і обґрунтування господарських рішень. Вона становить інтерес для інвесторів, кредиторів, постачальників матеріально-технічних ресурсів, державних органів управління. Аналіз фінансового стану підприємства, з одного боку, є результатом діяльності підприємства, а з іншого – виявляє передумови його розвитку.

Мета статті: дослідження сутності, завдань і необхідності системного аналізу фінансового стану підприємств, у своєчасному виявленні та усуненні недоліків і пошук резервів у його фінансовій діяльності,

дослідження проблем, що негативно впливають на фінансову стійкість підприємства на сучасному етапі та розгляд факторів, що перешкоджають аналізу фінансового стану підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У працях вітчизняних та зарубіжних економістів досліджене широке коло питань, пов'язаних з аналізом фінансового стану підприємства, його оцінкою та управлінням. Методичні основи кількісного виміру та оцінки фінансового стану підприємства і трактування його сутності зафіксовано в нормативних актах відповідних міністерств. Серед науковців, які приділили значну увагу дослідженням фінансового стану підприємств, слід виділити таких, як І. Т. Балабанов, Л. А. Бернштейн, Є. Брігхем, Е. Хелферт, М. С. Абрютіна, В. В. Ковальов, А. П. Ковальов, М. Н. Креніна, Т. Г. Бень, А. М. Поддерьогін, С. Б. Довбня, В. О. Захарченко, М. Л. Котляр, В. Т. Савчук, О. С. Стоянова, О. І. Гадзевіч, Т. Р. Карлін та інші.

Вклад основного матеріалу. Аналіз фінансового стану підприємства є одним з найважливіших для розуміння вихідної точки змін та прорахунку можливих варіантів дій, спрямованих на покращення ефективності функціонування підприємства. Тому перш за все слід зрозуміти, що являє собою фінансовий стан підприємства в усій його багатосторонності та вивчити підходи до його аналізу та оцінки. Адже саме на результатах його аналізу і буде базуватися прийняття рішень по покращенню ефективності діяльності підприємства.

Під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. У ньому знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства з управління фінансовими ресурсами. Таким чином, слід відзначити, що фінансовий стан підприємства є результатом всіх форм його діяльності як суб'єкта господарювання з одного боку та як результат такої діяльності справляє ключовий вплив у майбутній зміні проявів діяльності підприємства, що формує його «подальший точний стан».